భోగీరలోయ

పగపట్టిన పన్నగిలా ఆ లోయలోనికి చొచ్చుకపొయ్యాను.

ప్రతి వంకరకూ ప్రత్యక్షమైన ప్రకృతిదృశ్య సౌందర్యం మహా కావ్యంలో పుటలు తిప్పినప్పటి రసానుభూతిలాగున్నది.

నాలుగు మెలికలు, ఒక్కొక్క మెలిక మూడువందల ధనువులు. అర్ధానుస్వారరూపమై ఎప్పటికప్పుడు ఆఖరులా తోచిన ఆ మెలికలో రెండు వైపులా నదీదేవత సంతరించిన నలభై నిలువుల యెత్తు నల్లరాతి గోడలు. చెట్లు దట్టంగా పెరిగిన కొండచరియలు. వాటిపై నీలాల శిఖరాలు. కారుదున్నల్లా, భయంకరమైన ఖడ్గమృగాల్లా పడివున్న నల్ల రాతిబండ్లలో ముప్పైధనువుల వెడల్పున రాగమాలికలు పాడుకుంటూ భోగీర ప్రవహిస్తున్నది.

పారిజాతవనాలు, అడవి మల్లెలు, ఇప్పచెట్లు, చీకటి మానులు, నల్ల మద్దులు, రేగులు ఆ కొండచరియలనిండా వున్నవి.

దూరాన్నుంచి ఘంటానాదాలు, భిక్కుల మంత్రస్వనాలు తుమ్మెదల ఝుంకారాలతో, పక్షుల కలకూజితాలతో కలసి వినవస్తూన్నవి.

విహారానికి వచ్చిన మృగినై ఆ లోయ చొచ్చుకుపోతిని. మావాండ్లు వెనకనే నెమ్మదిగా వస్తూ ఉండిరి. "అమ్మాయీ! ఒంటరిగా ముందు వెళ్ళిపోకమ్మా!" అని మా అమ్మ అన్నమాట ఎక్కడో దూరాన్ని వినబడింది. ఒక మలుపు మళ్ళింది. ఎట్టయెదుట దివ్యదర్శనం.

భోగీర ఉత్తరవాహిని అయిన అర్ధచంద్రాకారంలో నదికి ఇరవై ధనువుల యెత్తున రూపెత్తిన మంత్ర ప్రదర్శనంలా గుహలు, చైత్యాలు, విహారాలు, ఒక శిల్పమాలిక. దూరాన్నుంచి కళ్ళల్లో ఇంద్ర ధనువులాడుతూన్నవి. స్తంభాల శిల్పవిన్నాణము, చిత్రకౌశలం, విగ్రహాల సుసౌష్ఠవ మూర్తిత్వము. ఆహారే! భిక్కుల కౌశేయ కాశ్మీర కుసుమవర్ణ వికాసము, విద్యార్థుల ధవళవర్ణ ధౌతవిలాసము, నాగరుల జానపదుల వివిధవర్ణ వినీత విచిత్రత్వము– ఒక పెద్ద చిత్రంలా ప్రత్యక్షమైంది.

కళ్ళుమూసుకొని తథాగతుని ధ్యానించుకొన్నాను. భోగీరాశ్రమ మహాపరిషత్తు సంఘారామానికి హృదయంలో చేయెత్తి జోహారు లర్పించుకొన్నాను.

నీళ్ళకు నదిలోకి దిగేవాళ్ళు, రంగురంగుల కలశాలకు భుజాలమీద అలంకరించు కొని మెట్లెక్కేవాళ్ళు, యోషలు, పురుషులు, బాలికలు, భిక్కులు: ఒకసారి భావాలు హృదయాన్ని నింపివేస్తుండగా, ఒకసారి భావాలులేని చైతన్యరహిత హృదయం కలదాన్ని

అవుతూ ఆగిపోతిని. పైనుండి విద్యార్థులు. బిక్షుకులు నాకేసి తేరిపార చూస్తున్నది నేను గమనించనేలేదు. ఆ ప్రథమ దర్శన ముహూర్తము పరమ పూజ్యమైంది.

ఆ పవిత్ర ప్రదేశంలో అడుగుపెట్టి అపశ్రుతి మ్రోయించలేదుగదా నేను? ఏదో సిగ్గు అలుముకుపోయింది.

మా గురువులు శిల్పార్ణవులు. ఆయన మోము హిమాలయ శిఖరంలా శాంతి పూరితమైంది. ఆయన సాధారణంగా మాట్లాడరు. అనే నాలుగు ముక్కలూ సూక్తాలై, సూత్రాలై ప్రత్యక్షమవుతూ ఉంటవి.

చిన్నతనాన్నుంచీ చిత్రలేఖనాది కళలంటే చెలిమి కత్తెల్లా ఆడుకొంటూ ఉన్న నన్ను ఆ ఉత్కృష్టవిద్యలో సంపూర్ణ యోగనిష్టా పరిపూర్ణను చేయడానికై మాళవ మహారాజ్యభార దౌరంధర్యులైన మా తండ్రిగారు, మహామంత్రులు ఆనందవసువులవారు నన్ను ఈ ఆశ్రమానికి ఒక పవిత్ర ముహూర్తాన పంపించినారు. మా కుటుంబం అంతా వచ్చి మా నాయనగారు ఇదివరకే నిర్మించిన గుహాచైత్యాన్ని అలంకరింపించ ఆజ్ఞ ఇచ్చినారు. అలంకారాదికాలన్నీ పూర్తికాగానే మహోత్సవంతో ఆశ్రమాచార్యులకు సమర్పించాలని మా నాన్నగారి సంకల్పము.

ఆ గుహావిహారానికి ప్రాంగణ మంటపము పూర్తి అయినది. స్తంభాలు, శిల్పాలు, విగ్రహాలు, భిక్కులు నివసించడానికి లోనిగదులు, శిలాతల్పాలు, ద్వారశిల్పాలంకారాలు, గర్భగృహ శిల్పాలు, తథాగత గంభీర శిల్పమూర్తి, ఆసనము, ఛత్రము, తోరణాలు, ధర్మచక్రము-అన్నీ పూర్తి అయ్యాయి. వివిధ దేశాలనుంచి శిల్పము, చిత్రలేఖనము నేర్చుకోవచ్చిన శిష్యులు, పనివాండ్రు చిత్రలేఖనాలంకారము పూర్తిచేస్తున్నారు.

మహాశిల్పి, చిత్రభవన నిర్మాణ కళాకౌశలి మా గురువులున్నూ తమ శిష్యునితో పాటు మధ్య మండపమంతా జాతక గాథలు, అలంకార చిత్రములు వేస్తున్నారు.

ఒక చోట ఒక శిష్యుడు చిత్రకల్పనచేసి గురువులకు చూపిస్తున్నాడు. గురువులు దానిని సవరించి, వేయవలసిన వర్ణాలు చెప్పి వేరొకచోటుకు వెళ్తారు. వర్ణాలు పూర్తిచేసి వేరొక శిష్యుడు నివేదిస్తాడు. గురువులు రంగుల పాత్రలలో తూలికలు ముంచి చిత్రంలో తప్పుదిద్దుతున్నారు. గురువులే వేరొకచోట రూపకల్పన కల్పించి నలువురు శిష్యులచే వర్ణాలు నింపించుతున్నారు. చిత్రకల్పన, రూపసృష్టి, వర్ణికాపూర్ణము అంతా మా గురువులే కొన్ని చోట్ల సంకల్పించి అద్భుత భావాత్మక కళావైదగ్ధ్యము ప్రత్యక్షము చేస్తున్నారు. దినదినమూ ఆ విచిత్రోత్సవము సందర్శిస్తూ గుండెలు నృత్యాలుసల్ప ముగ్ధనైపోతూంటివి. నాకళ్ళు అరమూతలు పడినై: నా యవ్వనము పొంగి దిశలంటినది. నా అంగుళులు విధాతృసృజనా భావాలై కల్పనకై యోగనిష్ఠవహింప ఉన్ముఖాలైనవి.

ఆజ్ఞకై గురువులకడ మోకరిల్లినాను.

2

ఎవరో బాలిక నా యెదుట మోకరించినది. ఆ మూర్తి వస్తూఉన్నదని గ్రహించడంతోనే కన్నులు చటుక్కున మూసుకున్నాను.

"ఎవరీమె"?

ఆమెతోకూడా వచ్చిన ఒక వృద్ధ-

"స్వామీ, ఈ బాలిక మాళవ ప్రభుని మేనమరదుల వారున్నూ, మాళవ దేశానికి ముఖ్యమంత్రులున్నూ అయిన ఆనందవసువులవారి ఏక తనయ. చిన్నతనాన్నుంచీ చిత్రలేఖనములో మంచి చాతుర్యమలవరచుకొన్నది. ఐనా ఆమె శక్తికి తగిన గురువులు లభించకపోవటంచేత విద్య వృద్ధిపొందినది కాదు. జినదేవుని ధర్మప్రచారంలా, తమ కీర్తిన్నీ లోకాల్ని ఆవరిస్తూ వుండటంచేత తమ పాదసన్నిధిని శుశ్రూష చేయటానికని మా అమ్మాయిగారు వచ్చారు. చిత్ర విద్యద్వారా నిర్వాణ మార్గాన్నన్వేషించటానికి మా అమ్మాయిగారికి దీక్ష యివ్వవలసినదని ఆనందవసువులవారున్నూ, మేమున్నూ ప్రార్థిస్తున్నాము".

"ఎవరయ్యా, అక్కడ? ఈ పిశాచాలని నా దగ్గర కెవరయ్యా వదిలి పెట్టింది? గురుద్రోహం తలపెట్టిన పాపాత్ములైన శిష్యులెవరయ్యా వారు?" అని పెద్ద గొంతుకతో అరచినాను.

అ వృద్ధ అంతట "అమ్మాయిగారు! లెండిపోదాము" అనుచుండ, నేను చెంగున ఆమెపైనుండి దాటి ఏదో గొణుగుకొంటూ వెళ్ళిపోయినాను. వాఘీరాశ్రమ సంఘాచార్యులైన సత్యశీల భిక్షాచార్యులకడకు చేరుకున్నాను. సత్యశీలాచార్యులు నూరేండ్లవృద్ధు. సర్వశాస్త్ర సంపన్నుడు. ఇంతైనా వీడిపోని శక్తి సంపన్నుడైన ఆ మహాత్ముడు నన్ను ప్రక్కనున్న కుశాసనముపైన అధివసింపజేసి, "తండ్రీ! ఏమంత తొందరపాటుతో వస్తూన్నావు?" అని ప్రశ్నించాడు.

పవిత్రులైన ఆచార్యులవారి పాదాలకు నమస్కరించి "భయంకరమైన ఒక విషయాన్ని తమకు చెప్పదలచుకొన్నాను. ఈ ఆశ్రమానికి ప్రథమంలో నేను వచ్చినప్పుడు నాకు రెండవ జీవితంలాంటి ఆశయాల్ని కొన్నింటిని తమతో మనవిచేసి, తమ ఆజ్ఞతో పరమశ్రమణకుడు నాకు ప్రసాదించిన ఈ నా కొద్దివిద్యను సంఘానికీ, లోకానికీ అర్పించాలని ఈ సంఘారామం ప్రవేశించాను."

"అవును, ఆ ఆశయాలకు భంగం యేమి వచ్చింది తండ్రీ?"

"ఒక బాలికకు నేను చిత్రవిద్య నేర్పాలట, స్వామీ!"

"మాళవ మహామంత్రి ఆనందవసువు పాప మెరుగని తన కుమార్తెకు నీ చేత విద్య నేర్పించాలని ఆశించి తథాగతుని పాదంమ్రోల ఆశ్రయిస్తున్నాడు, బాబూ!"

"నా నియమానికి వ్యతిరేకంగదా. ఆచార్యదేవా!"

"అంత కఠిన నియమం యెందుకు పూనావో నేను తెలుసుకోడానికి ప్రయత్నం చేయలేదు. నిన్నూ అడగలేదు. పురుషునికి బద్ధశత్రువు కాదగిన అవమానం స్త్రీ యేమి చెయ్యగలదు. తండ్రీ? పురుషుని ఉత్తమ శక్తిని పైకి విజృంభింపచేయడానికి స్త్రీయున్నూ, స్త్రీయొక్క పవిత్రశక్తిని తేజరిల్లజేయడానికి పురుషుడున్నూ వుద్భవించారు. పవిత్రులయిన నాగార్జునాచార్యుల వారి ఉపదేశం అట్టిదే; తథాగతుని పవిత్ర ధర్మమూ అదే!"

"అలాగయితే భిక్షుక, భిక్షుణీ దీక్షలెందుకు గురుదేవా?"

"ఓయి వెర్రివాడా! దీక్షలేనిదే నిర్వాణమార్గం యెట్లా అన్వేషిస్తావు? ప్రాపంచిక దూరుడవై ప్రాపంచకాతీతమైన ధర్మాన్ని అన్వేషించాలి. ఆ దీక్షలో, ఆ తపస్సులో స్త్రీ పురుష లొకళ్ళకొకళ్ళు అడ్డంరాకూడదు: అంటే, స్త్రీ పై పురుషునికి వాంఛా, పురుషునిపై స్త్రీకి వాంఛా పోవాలి. అంతవరకు ప్రపంచంలో వుండి జినభక్తులైన ధర్మమార్గావలంబకులై చివరకు ప్రపంచం వీడి నిర్వాణార్హులు కావాలి.

"ప్రభూ! నాగార్జునాచార్యదేవులు నివసించిన పవిత్ర సంఘారామంవున్న శ్రీపర్వతపురం కృష్ణాతీరాన వున్నది."

"అవును, ధాన్యకటక నగరానికి యెగువను."

"అక్కడ ఒకశిల్పి ఆంధ్రబ్రాహ్మణ యువకుడు వుండేవాడు. అతడు సాంఖ్యాయన సగోత్రుడు, ఇక్ష్వాకు మహా ప్రభువుల ఆస్థాన శిల్పి".

"బౌద్ధ దీక్షవహించినవాడా?"

"బుద్ధదేవుని విష్ణుని తొమ్మిదవ అవతారమని నమ్మినవాడు. శిల్పకర్మరీత్యా మోక్షం చూరగొనాలన్న సంకల్పం కలవాడు. సౌందర్య తత్వోపాసి."

"బుద్ధుడే పరమావతారం. అతని పూర్వ అవతారాలలో ఒకటి విష్ణు అవతారం."

"ఆ శిల్పికి వసంత పుష్పాల సౌరభము, నీలాకాశము, మేఘాల నీలిఅంచులు, చిరుగాలిలో పుట్టిన చిన్న కెరటాలమీద ప్రసరించి తళుకుమనే చంద్రకిరణాలు, సెలయేటి పతనాల తుంపురులు, ఇంద్రధనుస్సు అంచులు, లేడికూనల ముట్టెలు, సుందరీమణుల అపాంగవీక్షణాలు పులకరాలు కలుగజేసి అతన్ని శ్వేతతారాదేవి పాదాలకడ మోకరిల్లజేసేవి."

"ఇంత నశ్వరమైన సౌందర్యాన్నా అతను ఆరాధించినది?"

"ప్రభూ! సంఘారామంలో, రాజ ప్రసాదాలలో అతడూ, అతని శిష్యులూ సృష్టించిన శిల్పాలూ, చిత్రలేఖనాలూ, ఆ యా నగరాలలో అతడు నిర్మించిన భవనాలూ, స్థూపాలూ లోకమోహనమై వెలిగినాయి."

"పరమదేవుడైన మహాశ్రమణకుని గొప్ప భక్తుడే".

"చిత్తం! అతడు ఇక్ష్వాకు రాజకుమారి నొకర్తెను ప్రేమించాడు. ఆమె అతని దివ్య ప్రేమను గౌరవించి తిరిగి ప్రేమించినట్లు అభినయించినది."

"ప్రేమించనేలేదా యేమిటి?"

"స్వామీ! ఆమె శుష్కహృదయ, వృథాడంబరం కలిగిన విచిత్ర స్వరూపమైన శూన్యజీమూతంవంటిది. అతని ప్రేమ లోకాల నావరించినది. ఆమె అంతకన్న అనంతమైన ప్రేమలో అతన్ని ముంచివేస్తున్నట్లు నటించింది?"

"ఏ మావెఱ్ఱి ఆ బాలికకు?"

"స్వామీ! స్త్రీ హృదయం యెవ్వరు యెరుగగలరు? రాజబంధువైన ఆమె తండ్రిని ఆమె పాణిగ్రహణానికై ఆ శిల్పి యాచించాడు. తండ్రీ సంతోషముతో అనుమతి యిచ్చాడు. కాని కపట నటనానటి, కర్కశ హృదయయైన ఆ బాలిక 'నే నేమిటి! ఈతనిని పెండ్లి చేసికోవటమేమి'టని పెడనవ్వు నవ్వింది. ఆ శిల్పి హృదయంలో చీకటి ఆవరించుకుంది.

భయంకరమైన తుఫాను మబ్బులు పట్టినవి. దావానలం అడవుల్ని మండించినప్పుడు వుద్భవించే పొగ అతని జీవితాన్ని క్రమ్మివేసింది. అతనికి దైవంలేదు. బుద్ధుడు లేడు, ధర్మంలేదు, ప్రేమలేదు."

"ఎంత వెఱ్ఱివాడైపోయినాడు!"

"వెఱ్ఱివాడు కాదు స్వామీ! సర్వజ్ఞానమూ నశించిపోయిన పిచ్చివాడయిపోయినాడు. అతని జీవితంలోని దుర్భర విషాదము హాలహాలమై సమస్త భవనాలూ దహించటానికి బయలుదేరినట్లయింది. దేశాలు తిరిగి తిరిగి ఈ ఆశ్రమానికి చేరుకొన్నాడు."

"ఓయి వెఱ్ఱి బాలుడా! ఇంత విషాదగాథా నీది? అందుకనా స్త్రీలోకం మీద నీ కింత కోపము!"

"కోపముకాదు. భయము స్వామీ!" తమ పాదసన్నిధి చేరుకుని కొంత వూరటపొంది జగద్గురువైన పరమ శ్రమణకుని అవతార మూర్తులైన మీకు నా సేవ అర్పించి భౌతికవాసనల నుండి దూరమై నిర్వాణానికి అర్హత సంపాదించుకోటానికి దీక్ష వహించాను. నేను పూనిన ప్రతిజ్ఞలు తమకు నివేదించి శిల్పకళాదీక్షకు పూనాను. ఈ విషాద చరిత్రుణ్ణి ఒక బాలికకు గురువుకమ్మని ఆజ్ఞాపించటం నా మోక్షానికి నన్ను దూరంచేయటం అని మనవి చేసుకుంటున్నాను."

"బాబూ! బుద్ధదేవుని పరమకరుణచేత అనన్యమైన మానవ సేవ నాకు లభించినది. లోకాన్ని సంతరించటానికి పూనుకొన్న నాకు మానవ హృదయం పూర్తిగా తెలుసును. శిల్పివైన నీ చిత్తవృత్తిలో ప్రేమ నశింపక లోతుల అణగి వున్నది. నిర్వాణపథార్థివై యున్న నీవు స్త్రీ విషయమై భయము సంపూర్ణముగా నాశనము చేసికోవలసి ఉంటుంది. స్త్రీ మాయాదేవి యొక్క అంశ; ప్రజ్ఞాపరిమిత, శ్వేతతారా దేవి. ఈ బాలికకు నీవు చిత్రలేఖన విద్య నేర్పి నీ తపస్సు పూర్తిచేసుకో. భయపిశాచము నీ హృదయాన్ని ముక్కలు చేయకుండా చూచుకో!"

మేము ఒక్క విఘటికా కాలము నిశ్చలులమై, వేణువనము అను పేరుగల ఆ మహాచైత్యంలో సంధ్యాకాలము దోరరంగుల పాకించేవరకు ధాన్యకటకపు పాలరాతి బుద్ధదేవుని విగ్రహాలల్లా కూర్చుండిపోయాము. నా హృదయంలో జడత్వ మావరించింది. దూరాలపుట్టి యోజనశతాలు ప్రవహించి, ప్రవహించి, వొడ్డుకుచేరి విరిగిపోయే కెరటంలా నా ఆలోచనలు వికలాలు అయిపోయినవి.

3

జ్యోత్స్న ప్రియనామములైన మా చిత్రాచార్యులు విసవిస వెళ్ళిపోవడంతోనే అక్కడ ఆగలేక పరుగిడిపోయాను. నా హృదయం పచ్చి మృణ్మయ పాత్రలా ఛిన్నమైపోయినది. దాసీజనము ఆశ్చర్యపడుతూ ఉండగా, తల్లి వెలవెలపోతూ వుండగా, విస విస నడిచి 'మాళవ మహారాజవిహార' గుహలోనికి పరువిడిపోయి మంచముపై నాథునిచే నిరసింపబడిన ఉమాదేవి చేతిలోని పూలదండలా ఒళ్ళు తప్పి పడిపోయాను.

నాకు మెలుకువ వచ్చేటప్పటికి విహారమంతా చీకటిలో వున్నది. ఎక్కడో రెండు నేతి దీపాలు మినుకు మినుకుమంటూ మిణుగురులులా వున్నవి. ఆ చీకట్లోంచి గుహలోని స్త్రీ పురుష చిత్రమండలమంతా నావైపే కరుణహాసావలోకనములతో పరిశీలిస్తున్నది. నా మంచానికి దగ్గిరగా మహాగురువు సత్యశీల భిక్షాచార్యులవారు కాలాతీతమైన స్వరూపంతో, పరమ దయను ప్రసరించే వెన్నెలలు నింపే చూపులతో, ఆ ముదుసలి పెదవుల వరపూరితమైన నవ్వుల వెలిగిపోతూ వుండగా చూస్తూవున్నారు.

మత్తు నెమ్మది నెమ్మదిగా విడిపోయి బుద్ధి నిర్మలమై లోక జ్ఞానము వచ్చి చటాలున లేచి నిలుచుంటిని. పడబోయిన నన్ను మా వృద్ధదాసి పట్టుకుని "ఆచార్యులవారికి నమస్కారము చేయి తల్లీ!" అని ఉపదేశించింది.

ఆ వృద్ధాచార్యుల పాదాలకడ మోకరిల్లిపోయినాను.

"అమ్మాయీ! నీ దీక్షకు చాలా సంతోషము. ఎందుకమ్మా శిల్పమంటే నీకింత మమకారము?"

"స్వామీ!........"

"ఊరడిల్లి చెప్పమ్మా, తల్లీ! తొందరలేదు."

దాసీజనము భక్తితో కొనివచ్చి అర్పించిన పీఠముపై శాంతపవిత్రులైన ఆ వృద్ధ భిక్షులు అధివసించినారు. ఆయనకడనే తలవంచి కూర్చున్నాను:

నా గొంతులోనుండి వినబడీ వినబడని స్వరము మాత్రమే ప్రవహించినది.

"స్వామీ! చిత్రకళ నేర్చుకోనినాడు నా జన్మం వృథా! నా పూజ నుసి అయిపోతుంది. నే నింక తీరని యీ గాఢ పవిత్రవాంఛను భరించనూలేను; తోలివేయనూలేను."

"అదేమిటమ్మా వెఱ్ఱి బాలికా! ఇంక నీకు చిత్రకళ నేర్పేవారేలేరూ?"

నేను చటాలున లేచికూచున్నాను. "స్వామీ! నేను అందరి చిత్రలేఖనా సామర్థ్యమూ పరిశీలించినాను. ప్రజ్ఞారహితుల దగ్గిర అభ్యాసమువున్న విద్య కొంచెమూ నశింప జేసుకోడానికే గదా!"

"సరేనమ్మా! జ్యోత్స్నాప్రియశిల్పాచార్యులవారిని నీకు చిత్రవిద్య నేర్పడానికి వొప్పించాను. కాని వారు కొన్ని నియమాలు కోరారు. వారు చిత్రిస్తోవుంటే వెనకనుంచి చూచి నేర్చుకోవాలట: ఎదుటబడకూడదు. వారు లేనప్పుడే గోడలపై చిత్రలేఖనము కల్పించాలట. అది వారు తర్వాత దిద్దగలరు. ఫలకాలపై రచించిన నీ చిత్రాల్ని వారికడకు సేవకులచేత పంపిస్తే వారు సరిచూడగలరు...."

"స్వామీ! ఎలాంటి నియమము శాసించినాసరే, నాకు చిత్రవిద్య ప్రసాదిస్తేచాలు. నేను ధన్యురాల్ని: నా జన్మం అంతా తరించింది."

కులపతి సత్యశీలాచార్యులు వృద్ధత్వములో కూడా కాంతివీడని తన కన్నులతో నవ్వుకొంటూ వెళ్లిపోయారు.

ఈ వరము నాకేల ప్రసాదించబడింది! ఎంతటి అపూర్వ సంఘటన! ఈ భిక్షను, పూవు మధువును దాచుకొని సంభావించినట్లు యెంత పూజింపగలనో! తీగలలో స్వరాలు

చేరినట్లు, వసంతంలో సౌరభాలు పొదువుకు పోయినట్లు నాలో ఈ శిల్పవిద్య హత్తుకుపోవాలిగాక!

4

త్వరలో శుభముహూర్తం చూసి నాకడ ఈ విచిత్ర పద్ధతిని చిత్రవిద్యను అభ్యసింప దీక్ష వహించింది ఆ బాలిక. ఆమె పేరు కల్హారమాలయట. విషాలు హృదయాల్లో దాచుకొన్న ఈ పాపజన్మలకు, మారపిశాచి ఆయుధాలకు చక్కనిపేర్లు మాత్రం పెడ్తాడు. వెఱ్ఱివాళ్ళయిన పురుషులు. జినదేవుడు స్త్రీత్వంతో లోకాలు ఎందుకు మలినంచేశాడో! బుద్ధదేవునికి పవిత్రమయిన ఆ నలభైరోజుల మహాతపస్సులో జరిగిన పరీక్ష నాకు ఎన్ని సంవత్సరాలు జరగనుందో.

ఆ బాలిక రచించే చిత్రాలల్లో ప్రజ్ఞవున్నది. వర్ణ జ్ఞానమూ బాగానే తెలుసును. ఆడవాళ్ళు రేఖానైపుణ్యం ఎలా సంపాదించుకోగలరు చెప్మా. ఈ చిన్నది తీరైన రేఖలు ప్రవహింపజేస్తోంది. ఎక్కడో తప్పువస్తూ వున్నది. నిజమే. కొందరు విద్యార్థులు ఇన్ని సంవత్సరాలు నేర్చుకుంటూ గూడా ఇప్పటికీ రేఖాశక్తి అలవడజేసుకోలేకుండా ఉన్నారు. ఆమె కుంచెలు ఆమే కట్టుకుంటుందట– విచిత్రమే. అతిలలితాలైన వేళ్ళల్లో శక్తి ఉండదు కదా! ఈ బాలిక వేళ్ళు పురుషుని వేళ్ళల్లా ఉంటవేమో. ఆ బాలికే పురుషునిలా ఉంటుందేమో. మెరుములా వచ్చి నా దగ్గర వాలినప్పుడు అస్పష్టంగా తోచింది నాకామూర్తి. ఆ రూపము సుందర విగ్రహమే. ఛీ! ఈ స్త్రీ నామక పిశాచిని ఎందుకు తలపోసు కొంటున్నానో!

ఆమె రచించిన చిత్రాలు సవరించడం నాకా రోజుల్లో ఎంతో హేయమైన పనై వేధించినది. నేను సృష్టింప సంకల్పించిన శిల్పాలుగాని, చిత్రాలు గాని నా హృదయంలోనే ఇంకిపోయినవి. కీలుబొమ్మలా ఏదో దిద్దేవాణ్ణి. లోలోన మన్యపు జ్వరం బాధించేవాడిలా చిక్కిపోయినానట. నెమ్మదిగా చేతులకు ఒణుకు ప్రారంభిస్తుందా అన్న భయము అంకురించింది. ముప్పది ఐదేండ్లు నడుస్తూవున్న నా జవసత్వాలు నాకు దూరమైపోతున్నవి. తప్పని సరిగా విద్యార్థులకు విద్యనేర్పటం ఎల్లాగో పెట్టుకున్నాను. తక్కిన కాలాలు మా విహారగుహలో అంతరకందరంలో ఆ కఠినశిలావేదికపై పండుకొని ఉండడమే తప్ప అడవులలోనికి విహారానికి వెళ్ళలేకపోయేవాడిని.

ఒకరోజున కల్హారమాల రచించిన చిత్రము సవరించడానికి మాళవ మంత్రిగారి విహారానికిపోయినాను. నేను రచించిన బోధిసత్వుని ప్రక్కనే ఒక బాలికామూర్తి చిత్రాన్ని చూచినాను. ఎవరు చిత్రించినారు ఆ బొమ్మను? ఎందుకు చిత్రించినారు? నా ఆజ్ఞలేనిదే ఏ మూర్ఖుడు చిత్రించ సాహసించాడు? ఆ విగ్రహము విస్తుపోయినట్లు నా వైపుచూస్తూ వున్నది. గాలి పీలుస్తున్నట్లే ఉన్నది. కొంచెం సంప్రదాయ విరుద్ధంగా ఉన్నది. సమభంగాకృతిని త్రిభంగమూర్తికడ కల్పించుట అపశ్రుతిభూయిష్టం.

ఇంతలో ఆ విగ్రహము కదిలి నెమ్మదిగా చేతులు జోడించి తలవంచుకొన్నది. అది మూర్తి కల్పన కాదు; ప్రాణపూరితమైన బాలికామూర్తి. నాగుండె ముడుచుకొని

పోయింది. విస్ఫారితమయిపోయింది. మహావేగాన భేరీభాంకారాలు వాయించ నారంభించింది. చైతన్యరహితుడనై అట్లనే నిలుచుండిపోయాను.

ఆ సౌందర్యము అలౌకికము. ఆమె ముఖాన నిశ్చలత్వమూ, ప్రజ్ఞా పరిమితత్వము, శాంతి, నిర్మలకోమలకాంతి, అత్యంత నిగూఢసత్యము తాండవమాడుతున్నాయి. స్త్రీ ముఖము చూడనన్న నా ప్రతిన నట్టేట సుడిగుండాలలో మునిగిపోయినది.

"నువ్వు దేవబాలికవా?" అని గబగబ ముందుకుబోయి ఆమెను ప్రశ్నించాను.

"ప్రభూ! – నేను – కల్హారమాలను – మాళవమంత్రి – కుమార్తెను".

నా శిష్యవా? హ. హ, హ, హ, ..." అని వెడనవ్వు నవ్వుతూ చివాలున వెనక్కుతిరిగి ఆ అడవులలోకి మహావేగాన వెళ్ళిపోయినాను. నా హృదంతరాళాల కారుచీకట్లు కానట్టి, వెలుగుకానట్టి శూన్యమేదో ఆవరించుకుంది. నా ఒళ్ళు కంపించింది. నేను భరించలేని భయంకరానందము పరవళ్ళు కట్టి నన్నుముంచి; సుళ్ళలోతిప్పి, అతిలోతులకు లాగి, ఎక్కడికో విసిరికొట్టింది.

భయంకరమృగాలు ఆ అడవులలో సంచరించుతూ వుంటవనేమాట మరచిపోయి నేనే నిశాచరమైన వ్యాఘ్రమువలె ఆ చెట్ల నీడల్లో పడివుంటిని. రాత్రల్లా దూరాన తోడేళ్ళు, చిరుతలు, అరుస్తూవున్న విషయమే గ్రహించలేదు.

నాకు పెనుభూతాలు కనబడలేదు; పాముల బుసలు వినబడలేదు. విషపుచెట్టు యొక్క లేతాకు యెంత కోమలసుందరమై వున్నప్పటికీ, అది విషపూరితమే అయినట్లు, సౌందర్యం పుంజీభవించిన స్త్రీమూర్తులన్నీ విషపూరితాలే. ఈ విషము సేవించిన్నీ దహించబడకుండా జినదేవుని కరుణవల్ల ఒకనాడు బయటపడ్డాను. నేడు మళ్ళీ ఈ విషప్రయోగం యే మహత్తర కారణముచేత నన్ను తాకిందో! అమిత జాగ్రత్తతో గమనిస్తూవున్న నా దీక్ష కర్కశ హస్తాల పాలబడి చటిక నేలబడిన మట్టిబొమ్మలా ముక్కలు ముక్కలైపోయింది. ప్రపంచానికి దూరంగా వుందిగదా అని ఈ సంఘారామానికి చేరాను. ప్రపంచమే తరుముకుని తరుముకుని, ఇంద్రుణ్ణి తరుముకు వెళ్ళిన బ్రహ్మాహత్యాపాతకంలా, నన్ను వెంబడించింది. ఏనాటి ప్రారబ్ధమిది.?

ఆ బాలిక యెంత నిర్మల చరిత్రం నటిస్తూన్నది! అతి నిర్మలమయిన నీళ్ళుకలిగిన కాసారంలాంటి హృదయం కలిగిన మనిషిలా వుంది. ఆమె దివ్యసౌందర్యాన్ని రసపూర్ణమయిన కళాస్వరూపంలోనికి దింపడానికి సమయాలు పాటింప నవసరంలేని దివ్యచిత్రమూర్తిత్వంలా వున్నది. ఇంత అందము విషపూరితమయి వుండగలదా? ఆ ఇక్ష్వాకు బాలిక మాత్రం సౌందర్యవతికాదా? చలించిన ఈ నా మనస్సును కట్టివేయటానికి తపస్సులో నా మనస్సును పవిత్రం చేసికోవాలి.

ఇంతట్లో తూర్పుదెసను యెఱ్ఱజీరలు సాగినవి. ఎలాగో ఆశ్రమానికి చేరుకొన్నాను. ఈ బాలికకు యింక విద్య చెప్పకుండా వుండడానికి వీలులేదు. సత్యశీలాచార్యులవారి ఆజ్ఞ అనుల్లంఘనీయము. ఈ దివ్యవృద్ధుడు తన ఆజ్ఞతో నన్ను కట్టివేసినాడు. ఆ బాలికకు చదువు చెప్పమని నన్ను వొప్పించే సందర్భంలో యేవో విచిత్రమైన – భావగర్భితమైన మాటలన్నారు. ఆయన మాట లమోఘములు; సత్య స్వరూపములు. ఇప్పుడు

జరిగినదంతా వారికి నివేదించి వారి యాదేశానుసారంగా నడుచుకోవటమే నా ధర్మం అని నిశ్చయించుకొన్నాను.

దర్శించిన మరుక్షణంలో సత్యశీల భిక్షాచార్యులవారు చిరునవ్వు నవ్వుతూ నన్ను కూర్చుండమని సైగచేసి, "నాయనా! నీలో శుభపరిణతి ఆసన్నమయ్యే ధర్మసమయం వచ్చింది. నీ సంఘసేవ సంపూర్ణత తాల్చాలి..."

"స్వామీ! నేను అవమానం పొందటమే ధర్మసేవా? వేళాకోళమే ఎరుగని తమ మాట యీ రోజున యీలాగున చిరునవ్వులతో నిండియున్నదేమి? అది నాకర్మమనుకొని నేను వూరడిల్లాలి గాక!"

"ఓయీ! సౌందర్యతత్త్వోపాసీ! నీ చిత్రలేఖన విద్యలో ఒక్క చిన్న దోషమున్నదని నీవు గ్రహించలేదు. కరుణ నీ విగ్రహాలల్లో మూర్తించలేదు. సంప్రదాయ జనితాలై, మూర్తిలో-రూపకల్పనలో ఏ మాత్రమూ లోటులేని చిత్రాలను యెన్ని కల్పించినా, వాటిలో కరుణ తొణికిసలాడటం లేదు. తండ్రీ! కరుణ నశించిపోయిన మరుభూమియైన నీ ప్రజ్ఞ "ఏకోరసః కరుణ ఏవ" అనే మాట మరచిపోయింది. నీ బోధిసత్వుల చూపుల్లో కర్కశత్వం వున్నది. యోగం వున్నది. బుద్ధుడు పరమకరుణామూర్తి తండ్రీ! అహింసా పూర్ణావతారము. చేతి ముద్రలలో, భంగిమాలలో, వివిధ స్వరూపములైన దృష్టులతో సంపూర్ణసత్యమైన దివ్యత్వంలేదు. ప్రాపంచిక రూపమైన దివ్యత్వమే కరుణ. ఈ ముక్కలు నే నన్నానని విషాదపడకు. కొరతపడిన నీ పూజ పరిపూర్తి చెందవద్దా!"

మరిన్నీ కలవరంలోపడి మా విహారం యెలాగో చేరుకొని అక్కడ దివ్యభిక్షుని విగ్రహం మ్రోల నా తల వాల్చి కాంతికై యాచించాను. ఘటికలు జరిగిపోయినవి. వరములా నా మార్గము నాకు ప్రత్యక్షమైంది. "నా బొమ్మలలో కర్కశత్వమున్నదా, ప్రభూ? ఇన్ని సంవత్సరాలూ నా తపస్సులో చంద్రగ్రహణంలా అసంపూర్ణత్వం వరించుకొనే వుందా?"

"నీ నియమాలని భగవంతుని కర్పించి మానవశీలమందు విశ్వాసంతో చిత్రకళాదీక్ష నెరపవయ్యా" అని నాకు పరమగురుని ఆదేశం వినబడినట్టయింది.

5

నన్ను చూస్తూనే మా గురుదేవులు, తాను తానుగానట్లు "నువ్వు దేవ బాలకవా?" అని ప్రశ్నించినప్పుడు యేదో నిర్వచింపజాలని ఆనందంతో వొణికిపొయ్యాను. సామాన్యమైన మూర్తియైనా అనన్యమైన యేదో వెలుగుతో మహా సౌందర్యమూర్తిలా తోస్తారు.

ఉత్తమ శిల్పమూర్తి లక్షణాలు ఆయనలో కొరతపడినా కొరత పడినట్లే వుండవు. ఆ రావడం వచ్చి నా బుజాలు చేతులతో అదిమిపట్టి ఇటుఅటు వూపి, 'ఏల ఈ తప్పిదం చేశా'వని నన్ను శిక్షిస్తే, నా జన్మ పవిత్రమైందని వూహించుకొనేదాన్ని. ఆ క్షణంలో ఆయన దివ్యుడే అయిపోయినాడు. ఆయన వేపు నన్నేదో విచిత్రశక్తి ఆకర్షణజేసింది. ఇంతలో ఆయన మటుమాయమైపోయినాడు. నా తప్పిదానికి నివృత్తి వున్నదా? ఈ

సత్పురుషుని తపస్సు భంగంచేయటానికుద్భవించిన పాపినా నేను? పవిత్రమైన ఆయన నియమానికి భంగం చేశాను. తత్ఫలితంగా, ఏ నియమాలు లేకుండా చిత్రవిద్య నేర్చుకొనటానికి అందరూ రావచ్చునని ఆయన ప్రకటన చేశారు.

ఆ మరునాటినుంచీ ఆయన నన్ను తనకడకే పిలిపించుకొని చిత్ర విద్యలోని రహస్యాలు మహాగాంధర్వంలా ఉపదేశించ మొదలుపెట్టాడు. ఆయన రూపమే మారిపోయింది. ఏదో వింత శక్తి చేత అలుముకుపోయినారు. కొద్ది మాటలతో మాత్రమే వినేవాళ్ళ తృప్తిని తీర్చే ఆయన ఆనాటినుంచి ఝరీవేగంతో, తియ్యని గొంతుకతో ఘటికలు ఘటికలు మాట్లాడేవారు. ఎందుకో? ఏవేవో ప్రశ్నలు నాపై వర్షము కురిపించేవారు. ఆ రోజుల్లో నాకు కలిగిన ఆనందాన్ని వర్ణించలేను. ఆయనకడ సంతతము వుండబుద్ధి. ఆయన పాదాంగుళులను పువ్వుల మొగ్గలను ముట్టినట్లు ముట్టి కళ్ళకద్దుకొనడానికి కాంక్ష. ఉన్నట్లుండి నా కేదో వివశత్వం!

"కల్హారమాలికా! ఈ చిత్రవిద్య పూర్తియైన ఆ వెనక నీ వేమీ చేయదలచుకొన్నావు?"

"బుద్ధదేవుని చరిత్ర రచించుకొంటూ నా జీవితం పవిత్రం చేసుకోవాలన్న కోరికే నన్ను కదిల్చివేస్తోంటుంది. అంతకన్న నా మొరకు హృదయాని కేమీ తోచదు."

"మానవుల్లోని దివ్యత్వమే కళాస్వరూపమై వెలువడుతుంటుంది. నిశ్చయమే కాని వివాహమైన వెనక నీ దీక్ష యెట్లా సాగుతుంది కుమారీ?"

"ప్రభూ! నేను వివాహమే చేసుకోను."

"అది అసంభవము. మీ తండ్రిగా రే రాజన్యునికో నిన్ను నివేదిస్తారు. నీవు మహారాణివి కావలసిన యోగమున్నపుడు ఆ యోగాని కెట్లెదురీదగలవు.?"

"నాజన్మంతా తమపాదాలదగ్గరే విద్య నేర్చుకొంటూ శుశ్రూష చేస్తుంటాను!"

"ఓ వెఱ్ఱిపిల్లా! ఆడవాళ్ళకి సహజమైన మాయ మాటలు మరచిపోయినావు కావు."

మా గురుదేవుని మాటలకు నా మనస్సు వికలమైపోయింది. నావి మాయమాట లేలాగు? నా సర్వస్వము గురుదేవుని పాదాలకడ సమర్పించటానికి సిద్ధంగా లేనా?

మా గుహలో మా గురుదేవులు రచించిన బోధిసత్త్వుని ప్రక్క ఆయన దేవేరిని రచింప సంకల్పించాను. ఆ చిత్రము పూర్తి అయిన వెనుక అది దివ్య భావపూరితము, చిత్రకళకు దివ్యమణి వంటిది అని గురుదేవులు, తోటి శిష్యులు, రసజ్ఞులు మెచ్చుకుంటూ వుంటే నాకు సిగ్గువేసింది.

మా గురుదేవులను ఒక్క నిమేష మాత్రము విడిచి వుండలేకపోయేదాన్ని. ఆయన నిజంగా జ్యోత్స్నా ప్రియులే. ఆయన గుహకుపోయి శయ్యాదుల మరించడం యెంత సంతోషదాయకమై ఉండేది.

ఆయన కళ్ళల్లో ఒక్కొక్కప్పుడు జ్యోత్స్నలే ఆడేవి. ఒక్కొక్కప్పుడు ఆయన చూపులు మబ్బు పొదివిన నెలబాలుని కిరణాలై మరుగుపడేవి. ఆయన యేదేని కారణాంతరాన నాకు ఉపదేశిస్తూ నన్ను ముట్టినప్పుడు నా సర్వరూపమూ కరిగి సుళ్ళుచుట్టేది. అలాంటి దివ్య క్షణాలలో ఆయనా, నేనే – లోకాల హృదయం మధ్య.

6

ఈ బాలికా హృదయతత్వం నాకు అర్థంకాలేదు. ఈమె జీవితమే నాకు కొత్త అయినది. ఈమె తక్కిన స్త్రీల కన్న వేరా? ఇక్ష్వాకు రాజవంశజ అయిన ఆనాటి బాలిక అందము ఆడుపులి అందము. ఇది వెన్నెలరేఖ. వెన్నెలలోని శిరీషకుసుమము. పాలవెల్లువ తరగ. ఈమె అందంలో యేమివంక ఉన్నది? నిజముగా ఈమె హృదయం పవిత్రమైనది. ఓహో! కల్హార మాలికయా ఈమె?

ఆ బాలిక నన్ను విడిచి ఒక్క క్షణం ఉండదు. ఆమె స్వయంగా పచనం చేసి విచిత్ర రుచుల భోజనము కొనివచ్చేది. నా పాదసంవాహనం చేయ సిద్ధపడిననాడు ఆమె నా పాదాల స్పృశించినప్పుడు నాలో విద్యుల్లతికలు అలుముకుపోయినవి. ఆమెను నా కౌగిలిలో అదిమి వేయక ఎలాగు నిగ్రహించుకోగలను? నేను అధఃపతితుడను కావడంలేదు గదా?

ఆమె పెదవులు జేగుర్లునిండి అతిలలితాలైన చిగుళ్ళు. ఆమె కళ్ళు యెంత పవిత్రకాంతుల్ని సేకరించుకొన్నవి! స్వచ్ఛమైన కదలికలేని చెరువు నీటిలో ప్రతిఫలించిన తారకాకాంతు లవి.

ఆమె అందము నిర్మల నీలాకాశంలో తేలిపోయే తెల్లని పక్షి. ఆమె అందము ఆ పక్షి గొంతుకలోంచి విడిపోయి ఆ నీలంలో తొణికిసలాడే పాట. ఆమె అందము పండిన పంటలోని పచ్చదనములోని పరిమళము. ఆమె అందము వెన్నెల ప్రవరింపు జిడ్డుగల తీపి. అయ్యో! ఆ అందం నా దేహంలో, నా హృదయంలో, నా ఆత్మలో లీనంచేసికొనక నా జన్మ వృథా.

ఆమె గుహలో ఒంటిగా చిత్రించుకునే కాలంలో ఆమెను – కల్హారమాలదేవిని కలుసుకోడానికి వెళ్ళాను. భగవానుడా! అతి కోమలమైన ఆమె జీవితాన్ని పరీక్ష చేయడానికి వెళ్ళే నేను అందమయిన రెక్కలతో పూలలో ఎగిరే సీతాకోకచిలుకను పొంచుండి కబళింపబోయే ఊసరవెల్లిలా వున్నాను. చిత్రించుకొంటూవున్న ఆ బాలిక ప్రజ్ఞాపరిమితలా వున్నది.

"ఏమిటి, నువ్వీరోజు చిత్రించుకుంటున్నది?"

"ఉన్న ఒక్క వస్త్రమూ బుద్ధదేవునికి అర్పిస్తున్న ఆ పవిత్ర చరిత్ర చిత్రము రచిస్తున్నాను."

"ఏమిటీ! నన్ను చూడనీ. ఓహో! ఎంత అద్భుత సృష్టి! బాలికా! నీ కింక శుశ్రూష అవసరములేదు. నీ విద్య పూర్తి అయినది."

ఈటె దెబ్బతిన్న గువ్వలా ఆమె వణికిపోయింది. "ప్రభూ! నన్ను మీరు ప్రేమించడం లేదా? నాకై నియమాలన్నీ వదులుకొని నన్ను ఆశ్రమపల్లికన్న ధన్యురాల్ని చేసి ఒక్కసారిగా నన్ను అవసరములేని పుష్పంలా విసరిపారవేస్తారా?"

"నీకు ప్రేమను గురించి ఏమి తెలుసును?"

"ప్రభూ! ఆ దివ్యవరము ప్రసాదింపబడినప్పుడు ఏమి తెలుసుకోవాలి?"

"వెఱ్ఱిదానా! చటుక్కున 'నన్ను ప్రేమించడంలేదా' అని ప్రశ్నవేశావు. నువ్వు నన్ను ప్రేమిస్తున్నావా?"

"వెన్నెల అంటే కలవలకు ప్రేమా? సూర్యకాంత పుష్పము సూర్యుణ్ణి కోరుతుందా? పుష్పము తేనెను కోరుతుందా? ప్రభూ! నన్ను స్వీకరించుకోండి. నేను మీ ప్రేమభిక్ష లేనినాడు హోమంలోని నుసినికదా!"

"నేను ముప్పదియైదుఏళ్ళ ముసలివాడను. నువ్వు నవయౌవనంలోని పదునెనిమిదేళ్ళ మిసిమి పడుచువు."

"ప్రేమకు ఈడుందా ప్రభూ?"

"నేను ఈ క్షణం నీ దేహాన్ని కోరితే నీ శీలం నలిపి వేసికొని నా కాంక్ష తీర్చగలవా?"

"ప్రభూ! మీ ప్రేమ, మీ దివ్య ప్రణయము ఆశిస్తున్నాను. నా నాశనానికి వెఱవను. మీకు అర్పణ చేసుకోవడమే నా జీవితానికి పరమ మోక్షము. ఇదిగో నా మూర్తి! నన్ను మీ హృదయానికి గాఢంగా అదుముకోండి. నా విద్యలు మీవి: నా కలలు మీవి: నా ఆత్మ మీది."

నా దేహం వణికిపోయింది. ఎంత పవిత్ర జీవన ప్రవాహము. ఆమెను తనివోవ బిగియార నా బాహువుల అదిమివేసి కౌగలించుకొన్నాను.

"కల్హారమాలికా! నన్ను వివాహం చేసుకోగలవా? నా ఆత్మేశ్వరీ! ఇట్టి మహదానంద సమయంకోసమేనా జినదేవుడు ఆనాడు నన్ను రక్షించినాడు. నువ్వు నా కోసమే యిన్ని సంవత్సరాలు యెదురుచూస్తూ వున్నావా? ఈ నీ దివ్యమూర్తి నాదేనా? ఈ అద్భుతమైన మోము, భారమైన ఈ తలకట్టు, ఈ దివ్యలోచనాలు, శ్వేతతారాదేవి చేతిలోని కమలాలైన నీ యీ పవిత్ర వక్షాలు, నీ యీ పరమ దేహకాంతీ - నావేనా? నువ్వు నా దానవేనా? జినప్రభూ! నీ కరుణ యిదేనా! రా! ఆత్మేశ్వరీ, రా! మోకరిల్లు, పరమ శ్రవణకుడే మనని ఆశీర్వదిస్తాడు!"

"ఆ ప్రభుని దాసుడనైన నేనున్నూ మిమ్మల్ని ఆశీర్వదిస్తున్నాను - దివ్యదంపతులైన మిమ్ము" అని సత్యశీలాచార్య గురుదేవులు. లేచి ఆయనకడ మోకరిల్లాము.